

Hvordan få en bedre ytringskultur i kommentarfeltet?

En kvalitativ analyse av norske redaksjoners retningslinjer og
modereringstiltak

Universitetet
i Stavanger

Bacheloroppgave i Journalistikk

Våren 2023

Av Henrik Haug Laursen

Kandidatnummer: 260363

Sammendrag

I denne oppgaven tar jeg for meg kommentarfeltet til tre norske redaksjoner – Stavanger Aftenblad, NRK og Vårt Land, for å finne ut hva de gjør for å skape en best mulig ytringskultur i kommentarfeltet. Gjennom en kvalitativ studie, hvor jeg har gjort dybdeintervjuer med de tre redaksjonene har jeg funnet ut hvordan de modererer, og hvilke grep og vurderinger de gjør for at deres kommentarfelt skal være stedet for en best mulig debatt.

Jeg har hentet teori fra masteroppgaver, undersøkelser, artikler, bøker og rapporter som alle i ulik grad tar for seg elementer som er vesentlige for å besvare min problemstilling: Hvordan jobber norske redaksjoner for å skape en best mulig ytringskultur i kommentarfeltet på sin nettside/Facebook-side?

Jeg har diskutert empirien som jeg samlet gjennom intervjuene, i lys av teorien. Gjennom dette har jeg konkludert med at redaksjonene jobber målbevisst mot å skape en bedre ytringskultur og har tatt flere grep for å oppnå dette:

De har senket antall kommentarer de må følge med på ved å fjerne eller delvis fjerne kommentarfeltet på egen nettside. I tillegg legger de ut færre saker enn tidligere på Facebook, samtidig som de er mer bevisst på hvilke temaer de unngår å legge ut, for å unngå de verste kommentarene.

Retningslinjene redaksjonene modererer etter har også blitt strengere enn for fire-fem år siden og det stilles større krav til saklig argumentasjon. Dette kom blant annet av at det lenge var et titalls personer, i størst grad menn, som kommenterte nærmest alle innlegg og gang på gang brøt retningslinjene.

Disse titalls personene gjorde at mange holdt seg unna kommentarfeltet og ikke turte å mene noe, i frykt for hva noen få ville sende tilbake av hets, sjikane eller hatefulle kommentarer. Dette problemet er altså noe redaksjonene daglig jobber med å få bukt på gjennom sin moderering, slik at det skal være trygt å mene noe i kommentarfeltet. Tall viser at streng moderering fungerer. Et bevis på det er Fredrikstad Blad, som i 2022 hadde dobbelt så mange kommentarer og debattanter som da de innførte strengere retningslinjer høsten 2019.

Så selv om redaksjonene ennå ikke er helt i mål, gjør de stadig riktige grep for å skape et kommentarfelt godt egnet for en saklig og opplyst debatt for *alle*.

Forord

Kjære leser,

Det er med stor glede at jeg presenterer denne bacheloroppgaven som et resultat av flere måneders arbeid og dedikasjon. Temaet for oppgaven er redaksjoner og deres vurderinger knyttet til sitt kommentarfelt, noe som har vært spennende å utforske.

I løpet av skrivingen av denne oppgaven har jeg lært mye om forskningsprosessen og akademisk skriving. Jeg vil takke min veileder Terje Hillesund for verdifulle tilbakemeldinger og veiledning som har hjulpet meg til å fullføre denne oppgaven. I tillegg vil jeg takke min nærmeste familie og min samboer Kristin Lyngstad for gode råd og oppmuntring på veien.

Jeg håper at denne oppgaven vil være et interessant og nyttig bidrag til det faglige feltet, og at den kan inspirere videre forskning på dette området.

Med vennlig hilsen,

Henrik Haug Laursen.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Kort om tematikken	1
1.2 Problemstilling	1
1.3 Avgrensning	2
2.0 Teori.....	3
2.1 – Nettdebattens historie	4
2.2 – Vær varsom-plakaten, NRK-plakaten og loven om hatefulle ytringer.	5
2.3 - Nettdebattens del i demokratiet.....	5
2.4 – Moderering av nettdebatten	6
2.5 – Hvem deltar i og hvem utsettes for netthetsen?.....	7
2.6 – Norske redaksjoner med strengere moderering	8
2.7 - Ytringsfrihetskommisjonen.....	8
3.0 Metode	9
4.0 Empiri.....	10
4.1 - Redaksjonenes kommentarfelt, retningslinjer og rutiner	10
4.1.1 - Stavanger Aftenblad	10
4.1.2 - NRK.....	12
4.1.3 - Vårt Land.....	14
4.2 – En åpen debatt for <i>alle</i> ?	16
4.3 – Noen få skremmer bort mange.....	17
4.4 - Hvem utsettes for mest hets?.....	18
4.5 – Hvem blokkeres og hvor mange kommentarer fjernes?.....	19
4.6 - Strengere moderering gir utslag	20
5.0 Diskusjon.....	22
5.1 – Vurdering av redaksjonenes retningslinjer og modereringstiltak	22
5.2 – Hvordan hindre at noen få ødelegger for mange?	24
6.0 Konklusjon.....	25

Referanseliste

Vedlegg

1.0 Innledning

1.1 Kort om tematikken

«Vår jobb er å la alle slags meninger komme frem i lyset uten at meningsbæreren skal bli halshugd i kommentarfeltet. Vårt mantra er at det skal være trygt å mene noe i kommentarfeltet til NRK.» (Øygaren, 2023, Teams-intervju)

Sitatet ovenfor er hentet fra et teams-intervju jeg gjorde med redaksjonssjefen for NRKs redaksjon for sosiale medier, Hege Øygaren. Hun har det overordnede ansvaret for kommentarfeltene på Facebook-siden med navn NRK, og jobber daglig med problemstillinger knyttet til kommentarfeltet.

Det beryktede kommentarfeltet er noe som har plaget en god del redaksjoner landet over i mange år allerede. «Hvor strenge skal vi være i modereringen, hvor mye tid skal vi bruke på det og hvordan skal vi egentlig få best mulig utbytte av disse kommentarfeltene?» Spørsmål som dette stilles til stadighet i norske redaksjoner – og i denne oppgaven undersøker jeg hvordan et knippe av disse redaksjonene jobber for at kommentarfeltet skal være stedet for en god debatt, med en god ytringskultur.

1.2 Problemstilling

Jeg har gjennomført dybdeintervjuer av tre norske redaksjoner, som alle har ulike forutsetninger og metoder for å håndtere sine kommentarfelt, nemlig landsdekkende NRK, Rogalands største regionsavis - Stavanger Aftenblad og Norges største kristne avis - Vårt land.

Jeg har stilt redaksjonene de samme spørsmålene, og forsøkt å få svar på oppgavens problemstilling: **Hvordan jobber norske redaksjoner for å skape en best mulig ytringskultur i kommentarfeltet på sin nettside/Facebook-side?**

Jeg mener denne problemstillingen er interessant fordi den tar for seg det som er blant de største utfordringene med redaksjoners kommentarfelt - at visse kommentatorer ikke respekterer andre debattanter. Det fører til at mange holder seg borte fra kommentarfeltet, som igjen gjør at man mister mange nye stemmer. Dette er et problem jeg mener skyldes det som lenge har vært en dårlig ytringskultur i kommentarfeltene til norske redaksjoner.

Ytringskultur kan forklares som den overordnede tilstanden vi alle er med på å skape gjennom hva vi ytrer, og hvordan vi gjør det (NOU 2022: 9, s. 98)

1.3 Avgrensning

Det er mange elementer man kan ta tak i når det gjelder redaksjoner og deres kommentarfelt. Jeg gikk nokså bredt ut i arbeidet med denne oppgaven, for å finne ut hva som egentlig engasjerte og tynget redaksjonene mest. Jeg landet på en problemstilling hvor jeg tar for meg de største dilemmaene og utfordringene og kommer innom flere andre viktige aspekter, som alle er med på å besvare hvordan redaksjonene jobber.

Det være seg hva redaksjonene vektlegger i sin moderering, om de benytter forhåndsmoderering/etterhåndsmoderering, hvem det egentlig er som skaper trøbbel i kommentarfeltet og hvilke grep redaksjonen tar for å hindre hets, sjikane og trakassering i kommentarfeltet. «Moderere» betyr i denne sammenhengen å sørge for at diskusjonen holder seg innenfor rammene som er gitt, og at forumets regler overholdes (Bjørkelo, 2021).

Det er derimot ikke alt man får plass til i en bacheloroppgave. Redaksjonene har flere sosiale medier-kanaler med kommentarfelt, men av disse har jeg valgt å kun legge vekt på deres Facebook-side. Dette fordi det er på Facebook det er mest aktivitet, samtidig som det er her de største utfordringene er for redaksjonene.

Når man snakker om kommentarfelt er det lett å komme inn på ytringsfrihet, og dens grenser. Likevel er temaet ytringsfrihet så omfattende at jeg ikke får belyst alle sider, eller tatt for meg dets utfordringer i kommentarfeltet, i denne oppgaven.

Jeg tar heller ikke for meg utfordringene knyttet til redaksjonenes bruk av Facebook som hovedplattform for kommentarer – da relevansen for dette er lav med tanke på problemstillingen som skal besvares i denne oppgaven.

Dessuten er mitt søkelys rettet mot redaksjonene som moderer kommentarfeltene, og ikke de kommentatorene som sørger for at modereringen er en nødvendighet.

2.0 Teori

Det har blitt skrevet mye om kommentarfelt og dets problematiske sider, både i form av akademiske oppgaver, rapporter, artikler og ledere, på både norsk og engelsk. I tillegg til flere bøker som i ulik grad tar for seg problematikken rundt kommentarfelt. Siden det finnes såpass mye stoff, har jeg ikke kunnet sette meg inn i alt. Jeg har valgt meg ut den teorien jeg mente var mest relevant for min oppgave.

For å finne ut hvordan ulike plattformer påvirker kommentarfeltene under nyhetsartikler, og for å få en oversikt over kommentarfeltets historie, har jeg benyttet meg av Magnus Andre Knustad sin masteroppgave fra 2018: «How Platform Affects Comments on News Articles A qualitative analysis of comments from a newspaper's comment and Facebook page.» (Knustad, 2018) og Jon-Arne Bilben Haugseth sin masteroppgave: «Trolling eller seriøs debatt. En innholdsanalyse av nettavisenes kommentarfelt med blick på deres demokratiske verdi» (Haugseth, 2015). Den analyserer kommentarfeltet til VG, Dagbladet og Aftenposten, og ser på hvordan demokratiske verdier blir speilet der.

Jeg viser også til Professor Scott Wright som tok for seg mediernes bruk av retningslinjer for å moderere og innholds- og interaktivmoderering i sin undersøkelse av britiske politiske fora.

Befolkningsundersøkelsen fra Fritt Ord og ISF (2022) og undersøkelser fra boken «Informerte borgere?» (2019) er begge noe jeg benytter for å gi et bilde av hvor mange som egentlig deltar i nettdebatter, og grunnen til at så mange velger å la være.

Det finnes få norske studier av de som bedriver sjikane og hets i den offentlige debatten. Den mest sentrale studien er «Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet» fra ISF i 2021 (Fladmoe, Nadim & Thorbjørnsrud, 2021). Dette er en representativ spørreundersøkelse gjennomført som en nettundersøkelse blant respondenter trukket fra Kantars webpanel («GallupPanelet») – et panel bestående av om lag 50 000 personer som har sagt ja til å svare på spørreundersøkelser (Fladmoe, et al, 2021, s. 28). Denne henter jeg tall fra i delen om 2.5 – Hvem deltar i og hvem utsettes for netthetsen?

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) gjennomførte i 2017 en innholdsanalyse av utvalgte debattråder på Facebook-sidene til NRK og TV2 (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018, sitert i NOU 2022: 9, s. 77). Denne bruker jeg til å få en oversikt over antall stygge kommentarer og hvem de kommer fra.

I tillegg benytter jeg en spørreundersøkelse gjort av Gallup om LHBT-personer (lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) sin opplevelse av offentligheten (Birkvad, Fladmoe, Marjan, 2019, sitert i NOU 2022: 9, s. 74), for å se på antall trusler på tvers av legning og kjønn.

For å forklare nettdebattens utvikling i Norge, bruker jeg Karoline Andrea Ihlebæk, Anders Sundnes Løvlie og Henry Mainsah sin artikkel «Mer åpenhet, mer kontroll? – Håndteringen av nettdebatten etter 22. juli fra 2013 (Ihlebæk, Løvlie & Mainsah, 2013). De deler utviklingen inn i tre faser.

Store deler av teoridelen er også basert på Ytringsfrihetskommisjonen vurderinger knyttet til kommentarfeltet. Ytringsfrihetskommisjonen ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 14. februar 2020 for å vurdere ytringsfrihetens status i Norge (NOU 2022: 9, s. ikke oppgitt). Den endelige rapporten ble publisert 15. august 2022 (NOU 2022: 9).

2.1 – Nettdebattens historie

1996 var årets hvor alle de tre store riksavisene i Norge, Aftenposten, Dagbladet og VG, fikk egne nettutgaver (Medienorge, 2017 sitert i Knustad, 2018, s. 6). Journalistenes mål på den tiden var å ta imot innspill fra leserne (Knustad, 2018, 6). Siden da har kommentarseksjoner på nyhetssider blitt nærmest som industristandard å regne, og i 2013 hadde 90 % av nyhetssidene en kommentarseksjon (Stroud, Muddiman og Scacco, 2016 sitert i Knustad, 2018, s. 6).

Ifølge medieforsker Karoline Andrea Ihlebæk kan vi dele kommentarfeltets historie i Norge inn i tre faser (Ihlebæk et al, 2013, sitert i NOU 2022: 9, s. 251).

Den første perioden handlet om åpen debatt og dreide seg fra 1996 til 2011 (Ihlebæk et al, 2013, sitert i NOU 2022: 9, s. 251). Denne perioden var sterkt preget av ønsket om bred deltakelse (Ihlebæk et al, 2013, sitert i NOU 2022: 9, s. 251). Det var en lav terskel for å ytre seg og kommentarfeltene ble sett på som en unik måte å styrke kontakten og lojaliteten til brukerne (Ihlebæk et al, 2013, sitert i NOU 2022: 9, s. 251). Anonymitet ble akseptert, men det var allerede en stor diskusjon rundt redaktøransvaret (Ihlebæk et al, 2013, sitert i NOU 2022: 9, s. 251).

De to neste fasene kommer jeg tilbake til senere i teoridelen.

2.2 – Vær varsom-plakaten, NRK-plakaten og loven om hatefulle ytringer.

Kommentarfeltene er en del av avisas redaksjonelle ansvar, ifølge en dom fra Den europeiske menneskerettsdomstol (European Court of Human Rights, 2015, sitert i Haugseth, 2015, s. 17). Vær varsom-plakaten (VVP) er Norsk Presseforbunds liste over etiske retningslinjer (Orgeret & Syvertsen, 2021). Retningslinjene gjelder uavhengig av om publisering skjer på papir, nett, radio, fjernsyn, mobil eller andre plattformer (Orgeret & Syvertsen, 2021), så den gjelder også for saker som redaksjonene legger ut på egen Facebook-side.

I VVP er det særlig punkt 1.2 som er svært relevant både for denne oppgaven:

1.2. «Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk.» (Pressens faglige utvalg, 2023).

NRK har også NRK-plakaten som de er nødt til å følge. Rammene for NRKs virksomhet er satt gjennom et sett vedtekter og gir rammene for NRKs samfunnsoppdrag (NRK, 2023).

I tillegg kan staten straffe deg for å fremsette visse ytringer (Lindh, 2022). Det er § 185 Hatefulle ytringer i straffeloven som tar for seg dette (Straffeloven. 2020, § 185). Denne loven er mediene nødt til å forholde seg til når de vurderer hva som er rettslig forsvarlig å la bli stående i kommentarfeltet.

2.3 - Nettdebattens del i demokratiet

De tradisjonelle medienes samfunnsansvar innebærer at de skal legge til rette for dialog og debatt mellom borgere (Haugseth, 2015, s. 17). Meningsutveksling mellom borgerne i nettfora kan ses på som en forlengelse av dette ansvaret (Ihlebak et al, 2013, s. 224, sitert i Haugseth, 2015, s. 17)

Få og løse krav for å bidra er noe av grunnen til at nettdebatten skaper nye muligheter for deltakelse. Kommentarfeltet kan være et sted for friske debatter, et stort mangfold av debattanter og økt kontakt med leserne for mediene (NOU 2022: 9, s. 260).

At det finnes et sted for ulike ytringer, også de upolerte og «sære» som kanskje ikke når fram til debatt- og kronikkspaltene, er en styrke for demokratiet. Vi har nesten alltid noe å vinne på å høre fra personer med andre meninger enn oss selv (Holt, 2004, sitert i Haugseth, 2015, s. 11). Det kan hevdes at kommentarfeltene har fått et uforholdsmessig dårlig rykte, samtidig må det erkjennes at idealet om kommentarfeltene ikke gjenspeiler virkeligheten for mange (NOU, 2022: 9, s. 260).

Noe av det mest særegne med nettdebatten er dens åpenhet og tilgjengelighet, men det er også det som har gjort den til mål for kritikk (Haugseth, 2015, s. 2). Nettdebatten har blitt kritisert for å bestå av personangrep og generell fiendtlighet (Haugseth, 2015, s. 2). En vanlig oppfatning er at nettdebatten ikke lever opp til idealene for politisk diskusjon, med innleggene bestående av dårlig argumenter som gjerne er skrevet i hast (Haugseth, 2015, s. 14). Heller enn vilje til å høre andres meninger, tenderes det mot å angripe motstanderen (Winsvold, 2013, s. 6-7, sitert i Haugseth, 2015, s. 14).

Flere norske mediehus har de siste årene valgt å stenge sine kommentarfelt, stort sett med begrunnelsen at det er vanskelig å legge til rette for en tilstrekkelig saklig debatt (NOU 2022: 9, s. 43), slik Ihlebæks (2013) fase en så for seg.

2.4 – Moderering av nettdebatten

Ved at nettavisene gjør det mulig for leserne å dele egne meninger og argumentere mot hverandre, legger de samtidig et ansvar på seg selv (Haugseth, 2015, s. 17). Sentrale spørsmål er derfor i hvilken grad nettavisene skal redigere og styre nettdebatten, hvilke krav de skal stille til bidragsyterne, og hvordan dette kan gjennomføres i praksis (Ihlebak & Ytreberg, 2009, s. 49, Haugseth, 2015, s. 17).

Dette er på mange måter opp til hver enkelt redaksjon selv å bedømme. Det er derimot et punkt i VVP, som sier noe om moderering (Pressens faglige utvalg, 2023):

4.17. «Dersom redaksjonen velger ikke å forhåndsredigere digitale meningsutvekslinger, må dette bekjentgjøres på en tydelig måte for de som har adgang til disse. Redaksjonen har et selvstendig ansvar for så snart som mulig å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk»

Den sier kun noe om forhånds- og ettermoderering – altså om redaksjonene ser på og modererer kommentarene før eller etter de er blitt publisert. De fleste norske nettaviser modererer sine kommentarfelt i ettertid, fordi forhåndsmoderering krever mye ressurser (Staksrud, et al., 2014, s. 85, sitert i Haugseth, 2015, s. 18)

Innholds- og interaktiv-moderering er to andre viktige aspekter. Ved innholds-moderering redigerer og sletter moderator innlegg uten å gi noen forklaring, mens ved interaktiv-moderering redigerer og sletter moderatorer innlegg, men tar del i kommentarfeltet og jobber for å opprettholde en saklig og høflig diskusjon (Wright, 2006, s. 555-556, sitert i Haugseth, 2015, s. 18).

Professor Scott Wright (Wright, 2006) fant ut at det var størst sannsynlighet for å skape og opprettholde en god debatt når moderator hadde en interaktiv rolle, hvor det ble forklart hvorfor innlegg ble slettet. Han mener også at redaksjonene bør ha tydelige retningslinjer for hva som skal modereres og ikke (Wright, 2006, s. 563), som også er tilgjengelig for deltakerne i debatten (Wright, 2006, s. 557).

2.5 – Hvem deltar i og hvem utsettes for netthetsen?

Befolkningsundersøkelsen fra Fritt Ord og ISF i 2022 gir et utfyllende bilde av hvem som deltar mest i offentligheten, og hvordan de gjør det: 58 prosent av respondentene svarte at de aldri uttrykte meningene sine om samfunn og politikk på nettet, 29 prosent gjorde det en sjelden gang, syv prosent månedlig, fem prosent ukentlig og en prosent daglig (Fladmoe, Steen-Johnsen & Enjolras, 2022, sitert i NOU 2022: 9, s. 67).

Blant de mest aktive nettdebattantene, er det en overvekt av «godt voksne menn med lang utdanning, og følgelig er de ikke representative for resten av befolkningen», konkluderer studien (Fladmoe, et al, 2022, sitert i NOU 2022, 9: s. 67).

Frykt for kritikk, å bli misforstått, å bli trakassert eller plaget, å si noe som senere viser seg å være feil, eller at det man sier, blir tatt ut av sammenheng eller misbrukt, oppgis gjerne som årsaker for hvorfor folk ikke deltar (Figenschou, Hovden, Moe, Nærland, Sakariassen, Thorbjørnsrud, Ytre-Arne, 2019, s. 90).

Undersøkelsen «Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet» fra 2021 viste at fem prosent sier de deltar i opphetede og aggressive nettdebatter jevnlig (Fladmoe et al, 2021, s. 38). En til to prosent erkjenner at de bedriver netthets i form av hetsende, rasistiske eller hatefulle ytringer (Fladmoe et al, 2021, s. 43). Analysen viste også de som hetser, ofte mener at de selv har blitt utsatt for hets og hatytringer (Fladmoe et al, 2021, s. 45). Det er en overvekt av menn, unge og middelaldrende, som deltar i disse debattene (Fladmoe et al, 2021, s. 46). I tillegg svarte personer med lav utdanning, som er skeptiske til innvandrere/innvandring og homofilt samliv, oftere enn andre at de skriver hetsende (Fladmoe et al, 2021, s. 47). Avsenderne kjenner som oftest ikke mottakerne, men er ikke nødvendigvis selv anonyme (Fladmoe et al, 2021, s. 50).

LDO gjennomførte i 2017 en innholdsanalyse av utvalgte debattråder på Facebook-sidene til NRK og TV2 (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018, sitert i NOU 2022: 9, s. 77). Analysen konkluderte med at totalt 284 av 4002 undersøkte kommentarer kunne regnes som hatefulle ytringer ut ifra definisjonen undersøkelsen brukte, altså syv prosent (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018, s. 37, sitert i NOU 2022: 9, s. 77). 76 prosent kom fra

menn (som sto for 55 prosent av alle kommentarer i undersøkelsen) (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2018, sitert i NOU 2022: 9, s. 77).

En spørreundersøkelse gjort av Gallup om LHBT-personer (lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) sin opplevelse av offentligheten, viser at de utsettes for trusler og andre ubehagelige ytringer i langt større grad enn den øvrige befolkningen (Birkvad, Fladmoe, Marjan, 2019, sitert i NOU 2022: 9, s. 74). En god del oppmerksomhet har også vært rettet mot sjikane mot kvinner på grunn av deres kjønn. Studiene som er gjort, tyder ikke på at kvinner opplever mer sjikane eller hets enn menn totalt sett, men at sjikanen i større grad er rettet mot deres kjønn som sådan (Fladmoe, Nadim, Wessel-Aas, 2016, sitert i NOU 2022: 9, s. 75).

2.6 – Norske redaksjoner med strengere moderering

Fase to i Ihlebæks tre faser i historien om norske kommentarfelt tar for seg hvordan norske redaksjoner endret sin tilnærming til kommentarfeltet etter terrorangrepene 22. juli 2011 (Ihlebak et al, 2013, s. 233-234). Da kom nemlig behovet for mer kontroll. Mange redaksjoner gikk over til innlogging med fullt navn via Facebook for å kommentere, de åpnet ikke alle saker for debatt, kommentarfeltet fikk avgrenset åpningstid og noen redaksjoner gikk over til forhåndsredigering. Dette ga derimot ikke ønsket utslag, som førte til at flere la ned kommentarfeltet på sin nettside i slutten av 2010-tallet. (Ihlebak et al, 2013, s. 234-235).

Denne strengere modereringen, i håp om mer opplyste og saklige debatter, står godt i stil med det Universitetslektor Janne Berg påpekte i en forskningsartikkel i 2016 (Berg, 2016), nemlig at:

«Høykvalitets debatt oppstår når deltakerne argumenterer for sine meninger, holder seg til diskusjonstema, deltar i dialoger fremfor monologer, og viser respekt ovenfor sine meddebattanter» - (Berg, 2016, s. 38).

2.7 - Ytringsfrihetskommisjonen

Ytringsfrihetskommisjonens rapport fra 2022 tok blant annet for seg internetts innvirkning på ytringsfrihet og redaktøransvar (NOU 2022: 9, s. 13).

Det er utfordringer knyttet til hvordan man skal håndtere straffbare ytringer, ytringer i grenseland mellom det lovlige og ulovlige og ytringer som er lovlige, men likevel kan være krevende å håndtere for mottakerne (NOU 2022: 9 s. 85). I utgangspunktet bør ytringsrommet være videst mulig (NOU 2022: 9 s. 103). Å arbeide for størst mulig inkludering av stemmer

og perspektiver som tidligere har vært marginaliserte, bør ikke innebære å stenge døren for andre stemmer, selv om de kan oppleves utfordrende eller støtende (NOU 2022: 9, s. 103).

Kommisjonen er bekymret for at noen minoriteter opplever problemer med hets, for hvis mange stemmer forsvinner ut av den offentlige samtalen vår, vil det ødelegge for oss alle (NOU 2022: 9, s. 324).

Ytringskulturen må bygges nedenfra, dag for dag og det er også redaksjonenes ansvar (NOU 2022: 9, s. 155). Å opprette en gruppe for så å forlate rommet og la diskusjonen flyte fritt, er ikke ansvarlig (NOU 2022: 9, s. 155). Man bygger en god ytringskultur på nettet ved å legge til rette for samtalen i den daglige deltakelsen og modereringen (NOU 2022: 9, s. 155). Det å straffe ytringer er i noen tilfeller nødvendig for å trygge andres ytringssikkerhet (NOU 2022: 9, s. 202).

Det er ressurskrevende å tilby et kommentarfelt som sikrer en debatt uten personangrep eller ytringer i strid med god presseskikk eller loven (NOU 2022: 9, s. 260). Kommisjonen mener derfor det kan være en fornuftig å bruke ressurser på å produsere god journalistikk framfor å overvåke kommentarfelt (NOU 2022: 9, s. 260).

3.0 Metode

Jeg valgte en kvalitativ metode, hvor jeg kombinerte det å fortolke og innhente tidligere forskning og materiale, med kvalitative intervjuer av tre forskjellige norske redaksjoner – NRK, Stavanger Aftenblad og Vårt Land. Valget av de tre redaksjonene var basert på deres ulike roller i medie-Norge, kommentarfelt historikk og nylige endringer i strategi for kommentarfeltet.

Det er lettere å generalisere med en kvantitativ metode og med det være sikrere på at det man har funnet, gjelder for en større gruppe (Fekjær, 2020, s. 15). Kvalitativ metode er derimot en bedre tilnærming dersom man ønsker å komme mer innpå folks opplevelser, tanker og holdninger (Fekjær, 2020, s. 15).

Valget av en kvalitativ metode handlet om at jeg ønsket å forstå redaksjonenes vurderinger og holdninger knyttet til kommentarfeltet.

Dersom man ønsker å gå i dybden av en persons holdninger vil intervjuguiden bestå av spørsmål med åpne svarmuligheter og mulighet til å stille utfyllende spørsmål (Orgeret,

2018). Hvis målet er å kunne sammenligne svarene på tvers av respondentene, vil det være nødvendig med faste spørsmål og lukkede svaralternativer (Orgeret, 2018).

Jeg ønsket en kombinasjon av disse to, og hadde derfor noen spørsmål som var faste for alle de tre respondentene og noen som var tilpasset hver og en redaksjon. Intervjuguiden (se vedlegg) var delt opp i ulike temaer.

Intervjuene utviklet seg underveis i samtalen og det ble naturlig å følge opp overraskende svar. Dette er typisk for et semistrukturert intervju (Østbye, mfl. 2013, s. 105).

Dokumentasjon er en viktig del av kvalitative intervjuer (Østbye, mfl. 2013: 108). Det er derfor vanlig å gjøre opptak av intervjuene, da dette bedrer etterbehandlingen av intervjuene (Østbye mfl. 2013, s. 108). Jeg tok opptak av intervjuene og transkriberte dem. Transkripsjon er overføring av tale til lydskrift, altså skrift som forsøker å gjengi talt språk så likt som mulig (Bosoni, 2022).

Til slutt analyserte og sammenlignet jeg teorien og empirien jeg hentet inn, og forsøkte å svare på hvordan norske redaksjoner jobber for å skape en best mulig ytringskultur i kommentarfeltet på sin nettside/Facebook-side.

4.0 Empiri

I denne delen presenteres funnene som ble gjort etter intervjuene med de fire redaksjonene. Jeg har valgt å dele funnene opp i ulike temaer for å gjøre det mer systematisk og lettere for leseren å manøvrere seg gjennom empirien.

4.1 - Redaksjonenes kommentarfelt, retningslinjer og rutiner

I tillegg til Vær Varsom-plakaten, Redaktørplakaten og norsk lov, som alle redaktørstyrte medier er forpliktet til å følge, har redaksjonene egne retningslinjer og rutiner for sitt kommentarfelt.

4.1.1 - Stavanger Aftenblad

Stavanger Aftenblad endret sin strategi for kommentarfeltet på sin nettside i oktober 2022. Nå må journalisten aktivt skru på kommentarfeltet for at det skal være mulig å kommentere - tidligere var det omvendt, sier politisk redaktør i Stavanger Aftenblad, Harald Birkevold (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

Som hovedregel har de nå åpne kommentarfelt på meningsstoff, debattstoff, sport og på en del kultur (Birkevold, 2023, Teams-intervju). Det er derimot ikke forbudt å ha åpne

kommentarfelt på saker med andre temaer, men journalistene skal ha et aktivt forhold til det (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

Den store grunnen til denne endringen, var at cirka 80 prosent av kommentarene kom fra de samme 20 personene som brukte kommentarfeltet svært aktivt, hvorav 19 av disse var menn (Birkevold, 2023, Teams-intervju). Slik hadde det vært i flere år og de skapte et dårlig ytringsklima for andre debattanter, i tillegg hadde de gjerne en kjepphest, som de hele tiden forsøkte å peile debatten inn på, uavhengig av hva saken egentlig handlet om (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

Aftenbladet så seg ikke tjent med å bruke tid og ressurser på å moderere et kommentarfelt som ikke fungerte slik de ønsket – uten en saklig og god debatt om selve saken (Birkevold, 2023, Teams-intervju). Dette var ressurser som heller kunne brukes til å produsere journalistisk innhold. Birkevold begrunner avgjørelsen i at de har en plikt til å legge til rette for et godt debattklima, hvor vi unngår personkarakteristikker og utskjellinger.

Aftenbladet har også endret strategi på Facebook.

«Istedenfor at vi deler 15 saker om dagen, slik vi gjerne gjorde på våren i fjor, deler vi nå kun fem om dagen. Det er fordi vi ikke ønsker å overvelde folk med stoff som blir dårlig lest og lite delt, vi ønsker heller å spisse det.» (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

Aftenbladet strammet inn sine debattregler i 2019, og stilte krav til de som ønsket å delta i deres kommentarfelt (Stavanger Aftenblad, 2019). Retningslinjene linker de til over ethvert kommentarfelt på sin nettside. Kort oppsummert lyder de som følger:

- Du må være pålogget med fullt navn for å kommentere.
- Innlegg som er rasistiske, ærekrenkende, utleverende ovenfor andre eller truende blir slettet.
- Unngå personkarakteristikker, trakassering, usannheter og sjikane.
- Behandle meningsmotstanderne dine med respekt og unngå vulgær språkbruk og personangrep.
- Ikke tillegg andre debattanter meninger de ikke har.
- Hold deg til saken.
- Vær konkret

(Stavanger Aftenblad, 2019).

Det er disse retningslinjene Aftenbladet moderer etter både på egen nettside og Facebook-side – i form av ettermoderering, som er det eneste mulige alternativet på Facebook per mai 2023.

Aftenbladet benytter seg kun av innholds-moderering på nettsiden, mens de varierer mellom det og interaktiv-moderering i kommentarfeltet på Facebook (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

«Det varierer hvor mye tid vi bruker på det, og hvor viktig vi synes det er. Men når du har et kommentarfelt og legger til rette for debatt, så skylder du debattantene å gi dem en ordentlig tilbakemelding og å kunne gå i dialog med dem. Så lenge folk sitter i hver sin kjellerstue, blir man aldri enig om noe som helst. Journalistens rolle er da å gå inn å være en slags megler. Ved å formidle og forklare demper du konfliktnivået.» (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

I tillegg til vaksjefene, som har hovedansvar for modereringen, har Aftenbladet et samarbeid med Interaktiv Säkerhet som hjelper til med døgntkontinuerlig moderering (Birkevold, 2023, Teams-intervju). Interaktiv Säkerhet er et svensk selskap som blant annet moderer for de fleste store svenske aviser, og noen norske aviser (Interaktiv Säkerhet, 2023).

«Det har blitt mye mer vanlig å bruke en kombinasjon av mennesker og maskiner for å moderere kommentarfeltet. Jeg tror maskinlæring fører med seg mye bra, fordi det vil gi mye mer presis og døgntkontinuerlig moderering» (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

En annen viktig faktor for å inngå et samarbeidet med Interaktiv Säkerhet, er at journalistene kan fokusere mer på å produsere journalistisk innhold, heller enn følge med på kommentarfeltet (Harald Birkevold, 2023, Teams-intervju).

4.1.2 - NRK

NRK har ikke lenger kommentarfelt på egen nettside. De hadde det frem til 2016, og brukte et system med navn Disqus, forteller redaksjonssjef for NRKs sentrale redaksjon for sosiale medier, Hege Øygaren (Øygaren, 2023, Teams-intervju). Men Disqus fikk et personvernproblem, og ble senere gransket for å ha brutt personvernloven (Gundersen, 2020). NRK er veldig strenge når det gjelder tredjepartsverktøy, så derfor valgte de å stenge kommentarfeltet på NRK.no (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

I dag har NRK kun kommentarfelt på sin Facebook-side. Allerede før NRK besluttet å endelig fjerne kommentarfeltet på NRK.no, så var det flere saker hvor journalistene fjernet muligheten til å kommentere. Dette fordi journalistene til stadighet måtte følge med på kommentarfeltet i saken de nettopp hadde publisert, og fikk ikke begynt arbeidet med en ny sak (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

«Det mest negative med å modere er at det krever veldig mye ressurser, men I NRK-plakaten står det at vi skal legge til rette for en dialog i samfunnet og gjøre folk i stand til å medvirke». (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Det gjør de nå gjennom kommentarfelt på Facebook.

NRK har også, slik som Aftenbladet, nylig endret sin strategi på Facebook. Fra å ha mange ulike Facebook-sider som delte innhold fra ulike avdelinger, har innholdet nå blitt sentralisert (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Nå har de kun NRK og NRK Underholdning som sine Facebook-sider – i tillegg til lokalavdelingene rundt om i landet. NRK Nyheter hadde tidligere en Facebook-side hvor nesten alt av innhold som kom på nettsiden, ble publisert (Øygaren, 2023, Teams-intervju). Da krigen brøt ut i Ukraina hadde de ikke kapasitet til å moderere kommentarfeltet – ressursene ble heller brukt på å verifisere innhold fra krigen. Kommentarfeltene på NRK Nyheter sin Facebook-side ble derfor stengt, og siden NRK allerede før krigen hadde planlagt å gjøre endringer, ble disse permanentene da det viste seg å fungere bra (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

«Facebook-siden NRK poster mange færre innlegg om dagen enn hva NRK nyheter gjorde i sin tid. Vi poster rundt tre om dagen, og dette er som regel planlagte innlegg – altså ingen «breaking news» (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Dette har lettet på trykket for de som moderer på Facebook for NRK, og det krever færre ressurser.

Øygaren synes det er synd at de med færre muligheter for å kommentere deres innhold, gjør seg mer utilgjengelig (Øygaren, 2023, Teams-intervju).. Likevel har NRK sett samme tendens som Aftenbladet, med noen få kommentatorer som preger kommentarfeltet.

«Det er mellom 20-30 stykker som er ekstremt aktive. Blant disse er det en del kvinner i midten av 60-årene som kan mene veldig mye, og være veldig krass mot unge jenter blant annet. Menn dukker opp når det er temaer der de føler seg angrepet som menn, da kommer de verste gubbene». (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Det er vakt sjefen i redaksjonen for sosiale medier sin oppgave å moderere kommentarfeltene (Øygaren, 2023, Teams-intervju). Deres retningslinjer er kort oppsummert som følger:

- Vær ansvarlig og begrunn dine meninger. Vi fjerner innlegg der man snakker ned meddebattanter, samt innlegg som bruker overdrevent ufint språk og banning.
- Hold deg til saken. Alle innlegg bør tilføre noe til samtalen.
- Kommentarer fra profiler vi mistenker opererer under falskt navn eller psevdonym, kan bli slettet.
- Lytt til moderatorene.
- Hold deg innenfor norsk lov.
- Vit at NRK følger god presseskikk.

(Kalbakk, 2019).

De bruker et verktøy som heter Brandwatch – hvor de foretar all aktivitet opp mot Facebook (Hege Øygaren, 2023, Teams-intervju). Brandwatch er et selskap som tilbyr tjenester som blant annet målinger og analyse av bedrifters innhold på sosiale medier (Brandwatch, 2023). I Brandwatch skriver NRK inn visse ord eller navn de ikke ønsker i kommentarfeltet. Det gjør at kommentarer som inneholder disse ordene eller navnene ikke publiseres.

«Brandwatch hjelper oss når visse navn ikke skal bli «outet» i kommentarfelt, da særlig knyttet til straffesaker.» (Hege Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Utenom det er det kun journalistene som modererer. NRK bruker en blanding av de innholds- og interaktiv-moderering.

«Kommentarer som helt åpenbart er utenfor våre retningslinjer sletter vi uten å gi noen forklaring på hvorfor. Men vi kan også gå inn i tråden og fortelle at vi har vært nødt til å slette ganske mange kommentarer, linke til retningslinjene våre og minne folk på at det skal være trygt å mene noe hos NRK uten å bli angrepet av andre debattanter. Vi ber ikke folk om å skjerpe seg, men jeg tror kommentarfeltet blir en bedre sted bare vi viser at vi er der.» (Hege Øygaren, 2023, Teams-intervju).

4.1.3 - Vårt Land

Vårt Land var tidligere kjent for sin Verdidebatt - en egen side hvor alle måtte være registrert med fullt navn for å kunne kommentere (Aalborg, 2023, Teams-intervju). Der inne kunne man skrive debattinnlegg som ble forhåndsmoderert, i tillegg kunne folk kommentere sine

meninger om debattinnleggene (Aalborg, 2023, Teams-intervju). Politisk redaktør i Vårt Land, Berit Aalborg (2023), forklarer:

«Verdidebatt-siden skulle være en arena for en god og saklig debatt om temaer som interesserte våre lesere spesielt, og den fungerte veldig bra i begynnelsen. Den utviklet seg derimot ikke slik vi ønsket, og det ble for ressurskrevende å sitte å moderere alle de kommentarene vi mente var over grensen»

I 2022 la de ned Verdidebatt-siden. En side som hadde blitt prisbelønnet for sin nytenking da den kom over ti år tidligere. Vårt Land merket også at det var et svært begrenset antall som deltok i debatten:

«Etter hvert ble det noen veldig få voksne menn som dominerte debattene og kvinner og yngre folk orket ikke å delta. Det var 17 stykker som var veldig delaktige i kommentarfeltet døgnet rundt. De var innenfor lovverket og drev ikke med drapstrusler, rasistiske utsagn eller trakassering. De bare tok debattene og herjet med andre.» (Aalborg, 2023, Teams-intervju)

Nå har de kun kommentarfelt på sin Facebook-side. I likhet med Stavanger Aftenblad har de et samarbeid med Interaktiv Säkerhet.

«De tar bort trusler, hets og rene rasistiske ytringer, men det betyr ikke at vi fortsatt må følge med.» (Aalborg, 2023, Teams-intervju)

I tillegg til Interaktiv Säkerhet, er det vaktstjefene som modererer hos Vårt Land (Aalborg, 2023, Teams-intervju). Kort oppsummert modererer de etter disse retningslinjene – som står beskrevet på deres Facebook-side:

- Det er lov med sterke meninger og ytringer, men meningsmotstandere skal behandles med respekt.
- Vi tillater ikke falske profiler.
- Trakassering, personsjikaner, rasisme, trusler, æreskrenkelser og hatefulle ytringer er ikke tillatt.
- Vi ønsker ikke falske nyheter eller utlegging av konspirasjonsteorier.
- Deltagerne i kommentarfeltet er personlig ansvarlig for innhold i innlegg som publiseres og private meldinger som sendes til andre brukere.
- Vårt Land forbeholder seg retten til å slette innlegg uten varsel og begrunnelse, samt kaste ut de som bryter med våre retningslinjer.

(Vårt Land, ikke oppgitt)

Vårt land benytter seg av både innholds- og interaktiv-moderering.

«Folk har gjerne sine kjernesaker, som de forsøker å flette inn i ethvert kommentarfelt. Da gjelder det å bruke interaktiv-moderering for å lede saken inn på det som er sakens tema. Vi ønsker at kommentarfeltet skal være for dem som faktisk ønsker å debattere saken» (Aalborg, 2023, Teams-intervju)

4.2 – En åpen debatt for *alle*?

Jeg spurte alle redaksjonene det samme spørsmålet: *Hvor mye vektlegger dere punkt 1.2 i VVP når det gjelder deres kommentarfelt og modereringen av det?*

Alle redaksjonene vektla dette høyt, og presiserte at de så på det som en viktig del av deres samfunnsoppdrag. Dessuten understreket de at de alltid jobber for å få frem begge sider av saken. Noe som ikke alltid er like lett:

«På sitt beste kan et kommentarfelt være som om to stykker sitter og snakker sammen om noe de er uenige om rundt et bord. På sitt verste er det som om to stykker kaster granater mot hverandre fra hver sin skyttergrav, og det fører ikke til noen ting.» (Birkevold, 2023, Teams-intervju)

Hege Øygaren i NRK bruker også en nokså drøy metafor for å beskrive hvordan stemningen tidvis kan være i kommentarfeltet:

«Vår jobb er å la alle slags meninger komme frem i lyset uten at meningsbæreren skal bli halshugd i kommentarfeltet. Vårt mantra er at det skal være trygt å mene noe i kommentarfeltet til NRK.» (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Hun er tydelig på at de ikke knebler meninger kun fordi de ikke liker dem. Så lenge det som blir skrevet ikke bryter noen lov eller retningslinjer og holder seg til poenget, så lar de kommentaren bli stående (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Hun viser til et eksempel:

«Vi frykter at når noen sier noe veldig kontroversielt, som samfunnet generelt ikke liker å høre, som at «Hitler hadde en god politikk», så kommer det 200 andre og skal hugge hodet av personen som mener det. Det vil ikke vi tillate, men du kan godt diskutere hva det var med den politikken som var bra. Det ville vært svarene vi fulgte nøye med på, og vi ville latt Hitler-meningen stå. Men dersom vedkommende som mente dette argumenterte med at jødeutryddelser var en bra greie, vil det naturligvis begynt å bli problematisk.»

Berit Aalborg i Vårt Land ønsker at særlig minoriteter, og religiøse grupper skal føle at deres kommentarfelt er et trygt sted å ytre seg. Noe som kan gå på bekostning av andre kommentatorer som kommer med hetsende ytringer.

«Selv om vi fjerner en kommentar, så betyr ikke det at vi aldri ønsker å høre fra den avsenderen igjen, han eller hun må bare komme med noe saklig som bidrar til debatten.» (Aalborg, 2023, Teams-intervju).

4.3 – Noen få skremmer bort mange

«Er det en frykt for at dersom dere lar hets og sjikanerende kommentarer bli stående så vil det føre til at færre deltar i debatten, og egentlig virke mot sin hensikt når det gjelder å få flest mulig til å delta i debatten?»

Spørsmålet ovenfor ble også stilt til alle redaksjonene. Det var en bred enighet omkring dette:

Stavanger Aftenblad:

«Det handler om å legge til rette for et debattklima hvor alle tør å ytre seg. Uerfarne debattanter kan få sjokk dersom de starter en debatt rundt et tema som er kontroversielt. Det kan være veldig overveldende å få skikkelig motbør og få hånelige kommentarer tilbake. Jeg kjenner folk som har opplevd dette og konkludert med at de aldri skal ytre seg offentlig igjen. Det er utrolig dumt når noe slikt skjer. Man mister veldig mange på grunn av noen få.» (Birkevold, 2023, Teams-intervju)

NRK:

«Krasse kommentarer og et hardt klima er veldig avskrekkende, og det er det gjort mange undersøkelser på. For hver og en av de få som kommenterer hvert innlegg, vil jeg tro det er 1000 stykker som ikke sier noe i frykt for hva som vil møte dem av svar.» (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Vårt Land:

«Det er absolutt en frykt for det, men det er en vanskelig balansegang. Når noen begynner å trakassere, så trekker andre seg. Vi har jobbet mye med å skape et ytringsrom hvor det er plass til alle. Det er noe vi hele tiden vurderer når vi moderer.» (Aalborg, 2023, Teams-intervju)

4.4 - Hvem utsettes for mest hets?

Hetsen som forekommer i kommentarfeltet rammer ikke alle grupper likt, ifølge redaksjonene jeg har snakket med. Dette har ført til at redaksjonene har blitt ekstra varsomme rundt visse typer temaer – det innebærer at de gjerne unngår å legge ut saker på Facebook, stenger kommentarfeltene fra start eller har ekstra mange moderatører på saken.

Temaer som kjønn, kjønnsuttrykk, pride, innvandring, klima, islam og kriminalitet er eksempler på dette. Det samme gjelder temaer hvor kvinner uttaler og mener noe sterkt:

Dette er noe Birkevold i Aftenbladet er svært bevisst på når de vurderer hvilke saker de legger ut på Facebook:

«Det hender at vi publiserer saker med disse temaene, men fjerner muligheten til å kommentere. I visse tilfeller er det mest behagelig å bare la være å ha kommentarfelt under saker, slik at vi slipper å bruke tid på det. Vi prioriterer å heller større politiske saker på Facebook, enn enkle «kulturkrig» saker. Rett og slett fordi det ikke skaper samme type engasjement, og kommentarfeltet blir lettere å håndtere.» (Birkevold, 2022, Teams-intervju).

NRK har en policy på at kommentarfeltet alltid skal være åpent. Valget de har er derfor å unngå å legge ut visse typer saker, eller ha mange moderatører på saken.

«Vi diskuterer gjerne viktigheten av å legge ut en sak, i frykt for hva som vil kunne komme i kommentarfeltet. Trans-debatten er et eksempel på dette - den er veldig hard. Vi har landet på at vi skal poste saker med denne tematikken, men vi passer på å sette nok moderatører på saken. Krim saker holder vi oss rett og slett unna på grunn av spekulasjonene som følger.» (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Berit Aalborg i Vårt Land understreker at alle typer minoriteter er spesielt utsatt for hets, men hun har også sett at kvinnelige kommentatører får mye mer motstand i kommentarfeltene enn særlig godt voksne menn. Dette er de bevisste på:

«Når noen blir truende og trakasserende så forsvinner ofte ytringsfriheten fra en stor gruppe, som de med minoritetsbakgrunn eller minoritetstro». (Aalborg, 2023, Teams-intervju).

4.5 – Hvem blokkeres og hvor mange kommentarer fjernes?

Hets, sjikane og trakassering forekommer i alle de tre redaksjonenes kommentarfelt, men det får også konsekvenser. Jeg ønsket å vite hva som må til for å blokkeres av redaksjonene, og hvor mange kommentarer de fjerner daglig:

Alle redaksjonene blokkerer de som fortsetter med overskridelser av retningslinjene på tross av gjentatte advarsler. Det er da snakk om en permanent blokkering. I tillegg blokkeres falske profiler.

Harald Birkevold i Stavanger Aftenblad mener de har en høy terskel for å både blokkere folk og fjerne kommentarer:

«Kommentarene kan være litt kjedelige, forutsigbare eller uinteressante, men vi fjerner de ikke av den grunn. Det er bare en håndfull personer som har blitt blokkert hos oss noensinne. Det er viktig å ha i bakhodet at de aller fleste kommentarer er helt uproblematisk»

Øygaren antar at NRK får gjennomsnittlig 300 kommentarer under sine innlegg på Facebook, og at gjennomsnittlig 15 prosent av disse kommentarene fjernes på de sakene hvor det er mest «trøkk» (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

Heller enn å fjerne kommentaren, velger de ofte å skjule kommentarer. Da vil kun den som skrev kommentaren fortsatt se den (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

«Vi skjuler kommentarer som ikke bryter med våre retningslinjer, men som kommer til å dra debatten i en helt annen retning enn vi ønsker. For å gjøre dette er vi nødt til å være tidlig ute, helst med en gang kommentaren er postet» (Øygaren, 2023, Teams-intervju).

I Vårt Land tar de noen ganger i bruk telefonen for å hindre at kommentarfeltet deres forsøples av stygge kommentarer fra de samme folkene gang på gang.

«Vi har ringt noen av de som har vært verst i våre kommentarfelt og forklart dem våre retningslinjer og hvor grensen går. Da har de klart å holde seg i noen måneder, før de faller tilbake til gamle vaner. Det er som oftest menn vi blokkerer.» (Aalborg, 2023, Teams-intervju).

4.6 - Strengere moderering gir utslag

Birkevold i Stavanger Aftenblad sier at når de måler volumet for 2023, som er det første hele året med den nye policyen, så vil det være et langt lavere antall kommentarer enn tidligere år.

«Det mener vi er positivt, for når vi tar ned volumet og slipper en del av de der litt rutinepregede meningsutvekslingene, så opplever vi å få inn nye stemmer. Det gjør meg glad når jeg ser at personer som aldri har deltatt i vårt kommentarfelt tidligere, involverer seg i debatten.» (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

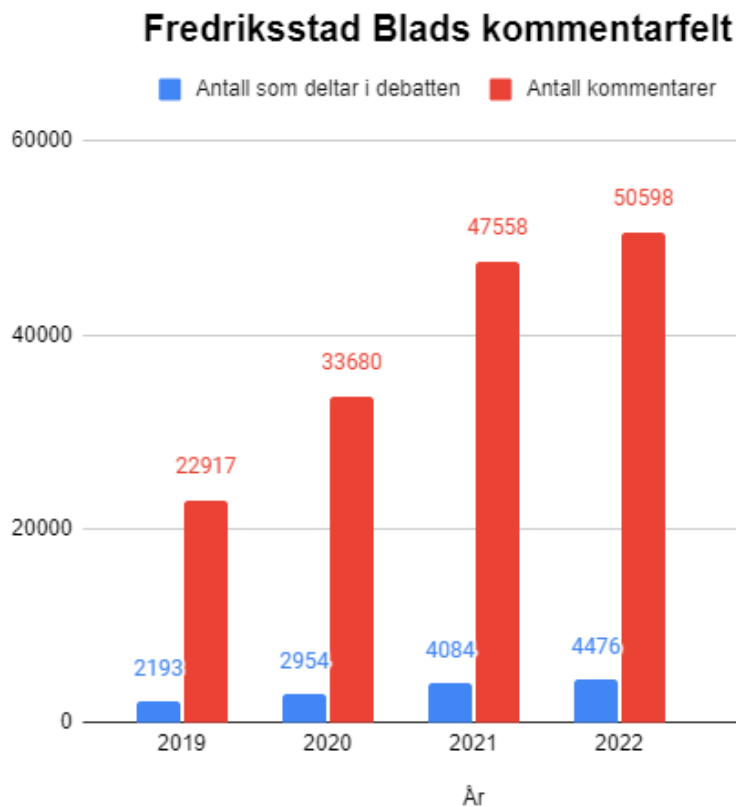
De jobber hele tiden med å legge til rette for en mer saklig og opplysende debatt, og er langt ifra i mål:

«Vi burde forlange mer substans i saker som tar for seg typiske verdispørsmål. Det gjør debatten bedre dersom deltakerne klarer å underbygge sin påstand ved å vise til fakta eller forskning. Det vil føre til at man faktisk har noe å diskutere – ikke bare hva folk føler om ting. Debatter om hva folk føler fører veldig sjeldent noe sted, og blir gjerne en krangel mellom den samme gjengen av menn som alltid krangler i kommentarfeltet.» (Birkevold, 2023, Teams-intervju).

Øygaren forteller at også NRK jobber for at flest mulig av kommentarene som kommer inn skal tilføre noe til debatten. De bruker andre redaksjoner som inspirasjon, og trekker frem Fredrikstad Blad som virkelig strammet inn i 2022.

Fredrikstad Blads redaktør Rene Svendsen så seg lei av det elendige debattklima i kommentarfeltet og bestemte seg for å innføre mye strengere regler og moderering (Svendsen, 2022). Reglene er enkle: Dersom kommentaren din ikke tilfører noe fornuftig til debatten og din mening er begrunnet, så risikerer du at kommentaren fjernes. I tillegg innførte de strenge krav til eget navn og bilde, hvorav falske/ufullstendige profiler blir utestengt (Svendsen, 2022).

Og tallene taler for seg:

(R. Svendsen, personlig kommunikasjon, 20. mars 2023).

Antall deltakere og kommentarer har gått gradvis oppover og mer enn doblet seg siden innstramningene høsten 2019.

I en e-post skriver Svendsen (personlig kommunikasjon, 20. mars 2023) at alternativet til strengere modereringen var å legge ned kommentarfeltet grunnet for lav deltakelse og for lav kvalitet på kommentarene. Samtidig kommer han med en klar oppfordring til de redaksjonene som ønsker en god og saklig debatt i sitt kommentarfelt:

«Ha konkrete regler og håndhev dem strengt.» (Svendsen, 2023, personlig-kommunikasjon).

5.0 Diskusjon

Jeg skal i denne delen bruke teorien og informasjonen jeg har fått i intervjuene med de tre redaksjonen til å diskutere hva redaksjonene gjør for å skape et best mulig ytringsklima i sine kommentarfelt, og på hvilke grunnlag de gjør det.

5.1 – Vurdering av redaksjonenes retningslinjer og modereringstiltak

Alle de tre redaksjonene har fulgt trenden i medie-Norge de siste årene, og gjort hva fase tre av Ihlebæks tre mediefaser tilsier (Ihlebak et al, 2013, sitert i NOU 2022: 9, s. 251): De har i all hovedsak flyttet debatten over på Facebook, moderert strengere og fjernet falske profiler.

Ytringsfrihetskommisjonen (2022) støtter under dette valget når de sier at ytringskulturen må bygges nedenfra, dag for dag og det er også redaksjonenes ansvar. Ved å moderere strengt tar de det nødvendige ansvaret.

Redaksjonene har retningslinjer de moderer etter og som de følger til punkt og prikke, slik Wright (2006) hevdet var viktig i sin undersøkelse. Retningslinjene har mange likhetstrekk og handler i hovedsak om at man ønsker en debatt rundt saken, hvor alle bringer saklige argumenter til torgs, uten å sjikanere eller hetse andre bare fordi man er uenig. Du må altså behandle meningsmotstanderne med respekt, og holde seg til saken. Dette er oppskriften på en høykvalitets debatt, ifølge Universitetslektor Janne Berg (Berg, 2016).

Hvis du ikke følger retningslinjene risikerer du at redaksjonen går inn og fjerner kommentaren din. De aller verste kommentatorene, som etter gjentatte advarsler stadig vekk fortsetter å bryte retningslinjene for debatt, blir blokkert fra å kommentere. Selv om dette er noe de tre redaksjonene gjør sjelden, er det et grep de ser seg nødt til å gjøre i de verste tilfellene. Da får de på et vis lukt vekk det verste ugresset.

Alle redaksjonene benytter en blanding av innholds- og interaktiv-moderering. Selv om interaktiv-moderering er mer ressurskrevende, argumenter de med at det er nødvendig når debatten er i ferd med å spore av. Det er særlig når noen har sine kjepphester, som de til stadighet forsøker å dreie debatten inn på, at interaktiv-moderering fungerer godt.

Dette er også i tråd med hva Wright (2006) konkluderte med i sin undersøkelse - det er størst sannsynlighet for å skape og opprettholde en debatt når moderator hadde en interaktiv rolle. Selv om dette er mer ressurskrevende, mener jeg redaksjonene tjener på det fordi det er en svært effektiv måte å dempe konfliktnivået.

Ved at debatten i all hovedsak nå foregår på Facebook har de et kommentarfelt mindre å tenke på, samtidig som de slipper å ta stilling til om de skal forhånds- eller ettermoderere, fordi Facebook kun tilbyr ettermoderering. De bruker færre ressurser på moderering og mer på å lage journalistikk, samtidig er det lettere å holde en oversikt for dem som modererer. Ressursbruken var hovedgrunnen til at de tre redaksjonene har prioritert bort kommentarfeltet på egen nettside i større grad. Dette mener Ytringsfrihetskommisjonen (2022) er en fornuftig prioritering.

Dessuten gjør NRK og Aftenbladets endrede Facebook-strategi at det er færre saker å moderere daglig, og igjen bedre oversikt og kontroll for redaksjonene.

Aftenbladet og Vårt Land får i tillegg hjelp av Interaktiv Säkerhet til å moderere. Det sørger igjen for mindre belastningen for journalistene.

Nedgangen i antall kommentarer kommer derimot med en bismak for redaksjonene. De vet alle at punkt 1.2 i VVP (2023) om åpen debatt er en viktig del av deres samfunnsansvar og spesielt NRK kjenner på dette som allmennkringkaster.

Kommentarfeltet har nemlig flere gode sider, som ikke blir utnyttet til det fulle når man begrenser muligheten for å kommentere. Nettdebatten er blant annet lett tilgjengelig for de aller fleste, noe som kan føre til et mangfold av stemmer og debattanter som diskuterer samfunnsaktuelle saker ifølge Ytringsfrihetskommisjonen (2022). Som Haugseth (2015) skriver i sin masteroppgave gjør det at kommentarfeltet har noe å tilby demokratiet dersom det brukes på riktig måte. Det er viktig at redaksjonene ikke glemmer helt av dette i sin moderering og innskrenking av ytringsmuligheter.

Haugseth (2015) påpeker derimot at kommentarfeltet også kritiseres for å bestå av personangrep og generell fiendtlighet. Det er redaksjonens ansvar å hindre dette, og finne ut i hvilken grad de skal redigere og styre nettdebatten, hvilke krav de skal stille, og hvordan dette kan gjennomføres i praksis. Balansegangen mellom det å være åpen og tilgjengelig, samtidig som man i stor nok grad evner å hindre ytringer som forsøpler kommentarfeltene, er gjenstand for en del hodebry for redaksjonene.

5.2 – Hvordan hindre at noen få ødelegger for mange?

En liten gruppe på rundt 20 stykker med kommentatorer som stadig vekk kommenterer, bryter retningslinjer og skaper kvalme for andre debattanter, har skapt utfordringer for alle redaksjonene og krevd mye moderering og ressursbruk. Redaksjonene er veldig klar over dette og som en del av oppdraget med å skape en debatt for *alle*, er det hele tiden en frykt for at hetsende, hatefulle eller sjikarende kommentarer fra noen *få* kommentatorer gjør at mange potensielle nye stemmer og debattanter heller holder seg borte fra kommentarfeltet.

Dette stemmer overens med det som kom frem i undersøkelsen i befolkningsundersøkelsen fra Fritt Ord og ISF (2022) og undersøkelsen «Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet» (2021) hvor sistnevnte undersøkelse fant ut at fem prosent deltar i opphetede og aggressive nettdebatter jevnlig og en til to prosent bedriver netthets i form av hetsende, rasistiske eller hatefulle ytringer. I tillegg konkluderte undersøkelsen med at personer med lav utdanning som er skeptiske til innvandrere/innvandring og homofilt samliv skriver hets oftere enn andre. Den samme undersøkelsen viste også de som hetser, ofte mener at de selv har blitt utsatt for hets og at det er en overvekt av unge eller middelaldrende menn som er avsendere av hets.

At menn var de mest delaktige i å skrive hatefulle ytringer kom også LDO frem til i sin innholdsanalyse av debattråder på NRK og TV2 sin Facebook-side (2022). De såkalt aktive nettdebattantene utgjør altså en liten og lite representativ del av befolkningen.

Det er visse grupper som er ekstra utsatt for trusler og ubehagelige ytringer. LHBT-personer er blant disse, som også nevnes i Ytringsfrihetskommisjonens rapport (2022). Der kommer det også frem at kvinner ifølge studier ikke opplever mer sjikane eller hets enn menn totalt sett, men at sjikanen i større grad er rettet mot deres kjønn som sådan.

Dette samsvarer med erfaringene til redaksjonene. Kjønn, kjønnsuttrykk, pride, innvandring, klima, islam og kriminalitet er temaer som gjerne setter fyr på kommentarfeltet og temaer redaksjonene helst unngår å legge ut på Facebook. Hvis de legger ut slike saker, tar de forholdsregler og setter mange moderatører på saken, eller som NRK: skjuler kommentarer som de ser vil få debatten på feil spor.

Redaksjonene mener det ikke fører med seg noe positivt for debatten med en opphetet diskusjon hvor det er mange følelser og lite fakta og forskning involvert. De prioriterer heller å legge ut saker som krever med substans for å mene noe, som større politiske saker. Dette mener jeg er fornuftig når det gjentatte ganger har blitt tydelig at visse temaer ikke er egnet til å debattere over nett.

Det at noen i så stor grad er utsatt for hets i kommentarfeltet, er bekymringsverdig. For som Ytringsfrihetskommisjonen (2022) konkluderer med: hvis mange stemmer forsvinner ut av den offentlige samtalen vår vil det ødelegge for oss alle. Derfor er det i noen tilfeller nødvendig å straffe visse ytringer for å trygge andres ytringssikkerhet.

Ytringsfrihetskommisjonen (2022) påpeker også at ytringsrommet bør være videst mulig, med flest mulig stemmer og perspektiver som tidligere har vært marginaliserte. Det handler om å ikke stenge døren for andre stemmer, selv om de kan oppleves utfordrende eller støtende. Dette er redaksjonene veldig bevisste på. Selv om meningene kan være utfordrende og ukonvensjonelle er de opptatt av at de skal bli stående så lenge de holder seg innenfor retningslinjene. Spesielt NRK føler på viktigheten av dette, som allmennkringkaster.

Fredrikstad Blad er et annet eksempel på en redaksjon med streng moderering. Da de strammet inn og krevde substans og saklige argumenter for at en kommentar skulle bli stående, var det på mange måter banebrytende i medie-Norge. Endringene i antall kommentarer og deltakere siden innstramningene i 2019 frem til 2022 er ekstreme. Over 27 000 flere kommentarer årlig og 2700 flere deltakere. Det viser at streng moderering, tydelige premisser og enkle krav som gode argumenter og respekt for andre debattanter, virkelig tilfører noe til debatten.

6.0 Konklusjon

Formålet med bacheloroppgaven var å svare på hvordan norske redaksjoner jobber for å skape en best mulig ytringskultur i kommentarfeltet på sin nettside/Facebook-side, og det er et spørsmål med flere svar:

Kommentarfeltet kan fremdeles være en verkebyll for redaksjonene som ønsker å bruke ressurser på å produsere journalistisk innhold heller enn å modere. Overgangen til Facebook som hovedscenen for debatt kommer av denne grunn. Ved å prioritere Facebook over kommentarfelt på egen nettside, har redaksjonene fått bedre oversikt og flere ressurser til å moderere de kommentarfeltene som har behov for det. Dessuten har maskinlæring hjulpet Aftenbladet og Vårt Land med å frigjøre ressurser til moderering, samtidig som kommentarfeltet overvåkes nøye.

For kommentarfeltets negative sider er fremdeles synlige hos redaksjonene - nøye overvåking kreves fortsatt. Spesielt for å beskytte minoriteter som innvandrere, uerfarne debattanter

(spesielt kvinner) og LHBT-personer, og generelt sørge for at ingen opplever sjikanerende, hatefulle og hetsende kommentarer kun fordi de mener noe om en sak.

Et titalls stykk skitner til ytringskulturen i kommentarfeltet hos alle redaksjonene. Noe også undersøkelsene viser. Disse bryter jevnlig retningslinjene og bruker et språk som ikke godtas i kommentarfeltet. Det er mest menn blant disse kommentatorene, og de forsøker stadig å fremme sine kjernesaker, samme hva saken egentlig handler om.

Redaksjonenes løsning i møte med disse kommentatorene: Strenge retningslinjer med krav til saklig argumentasjon om sak, lav terskel for å fjerne kommentarer og blokkering dersom retningslinjene brytes gang på gang eller dersom det er snakk om falske profiler. I tillegg vurderer de hele tiden hvilke temaer som faktisk tåler et kommentarfelt. På den måten får man beviselig flere kommentarer og deltakere – og med det også flere stemmer, mer mangfold og en mer opplyst debatt. Noe som samsvarer med punkt 1.2 i VVP og pressens samfunnsansvar, som de tre redaksjonene setter høyt.

Det er derimot en hårfin balanse mellom å moderere kommentarer som bryter med retningslinjene og hindrer andre i å delta – og kommentarer som inneholder meninger som skiller seg fra resten av samfunnet. Det må være plass til dem også, så lenge de argumenterer saklig og holder seg innenfor norsk lov.

Jobben med å skape en best mulig ytringskultur i kommentarfeltet er ennå ikke helt i mål. Likevel gjør redaksjonenes bevissthet og daglige arbeid med å få inn flere stemmer og sørge for en debatt for *alle*, at jeg er optimistisk på kommentarfeltets vegne i tiden fremover.

Referanseliste

Bøker:

Fekjær, S. B. (2020). Statistikk i praksis. (1. utg.). Gyldendal Akademisk.

Figenschou, T. Hovden, J. F. Moe, H. Nærland, T. U. Sakariassen, H. Thorbjørnsrud, K. Ytre-Arne, B. (2019). Informerte borgere. (1. utg.). Universitetsforlaget.

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L.O., Moe, H. (2013) Metodebok for mediefag. 4.utgave. Bergen: Fagbokforlaget

Saker fra nettaviser og elektroniske artikler:

Bjørkelo, K. A. (2021, 10. desember). Moderator. Store Norske Leksikon.

<https://snl.no/moderator>

Bosoni, J. G. (2022, 16. desember). Transkripsjon. Store Norske Leksikon.

<https://snl.no/transkripsjon>

Brandwatch. (2023). *Our suite*. Brandwatch. <https://www.brandwatch.com/suite/>

Gundersen, M. (2020, 4. september). Datatilsynet mener det er sannsynlig at Disqus har brutt personvernloven. *NRKbeta*. <https://nrkbeta.no/2020/09/04/datatilsynet-mener-det-er-sannsynlig-at-disqus-har-brutt-personvernloven/>

Interaktiv Säkerhet. (2023). *Om oss*. Interaktiv Säkerhet.

<https://www.interaktivsakerhet.se/om-oss/>

Kalbakk, P. A. (2018, 24. januar). Retningslinjer for bruk av NRKs kommentarfelt. *NRK*.

Hentet fra <https://www.nrk.no/informasjon/retningslinjer-for-bruk-av-nrks-kommentarfelt-1.13880739>

Lindh, O. H. (2022, 1. desember). Hva er hatefulle ytringer? Nye avklaringer fra Høyesterett. *Lovdata*. Hentet fra

https://lovdata.no/artikkel/hva_er_hatefulle_ytringer_nye_avklaringer_fra_hoyesterett/4198

NRK. (2023). *Vedtekter og NRK-plakaten*. NRK. Hentet fra <https://info.nrk.no/vedtekter/>

Orgeret, K. S. (2018, 12. september). Intervju. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra

<https://snl.no/intervju>

Orgeret, K. S. Syvertsen, T. (2021, 26. oktober). Vær Varsom-plakaten. *Store Norske Leksikon*. Hentet fra https://snl.no/V%C3%A6r_varsom-plakaten

Pressens faglige utvalg. (2023). *Vær Varsom-plakaten*. Presse. Hentet fra <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaervarsom-plakaten/>

Stavanger Aftenblad. (2019, 9. januar). Delta i debatten i Aftenbladet! *Stavanger Aftenblad*. https://www.aftenbladet.no/meninger/i/71a79o/delta-i-debatten-i-aftenbladet?fbclid=IwAR3PmZ_k37iCH7pN-f_zesHxJXkoG9RPMUhTk_SoPbR6jsfXzowITvOL8qI

Straffeloven. (2005). *Lov om straff*. LOV-2005-05-20-28. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-5#%C2%A7185

Svendsen, R. (2022, 25. september). Folkemøte: Nå tar vi den viktige debatten om debatten. *Fredrikstad Blad*. Hentet fra <https://www.f-b.no/folkemote-na-tar-vi-den-viktige-debatten-om-debatten/o/5-59-2730307>

Vårt Land. (Ikke oppgitt). *Vårt Lands regler for ordskifte*. Facebook. Hentet fra <https://www.facebook.com/vaartland>

Undersøkelser, avhandlinger, masteroppgaver og rapporter:

Berg, J. (2016). The impact of anonymity and issue controversssiality on the quality of online discussion. *Journal of Information Technology & Politics* 13, no. 1: <https://doi.org/10.1080/19331681.2015.1131654>

Fladmoe, A., Nadim, M. & Thorbjørnsrud, K. (2021). Gråsoner og grenseoverskridelser på nettet – En studie av deltagere i opphetede og aggressive nettdebatter (Rapport 2021:1). Institutt for samfunnsforskning. <https://www.regjeringen.no/contentassets/753af2a75c21435795cd21bc86faeb2d/no/pdfs/nou20220220009000dddpdfs.pdf>

Haugseth. (2015). Trolling eller seriøs debatt. En innholdsanalyse av nettavisenes kommentarfelt med blick på deres demokratiske verdi. (Masteroppgave, Universitetet i Agder). UIA Brage. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2379911/KOM500%20-%20Jon-Arne%20Bilben%20Haugseth.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ihlebak, K.A. K, Løvlie S.A & Mainsah (2013). Mer åpenhet, mer kontroll? – Håndteringen av nettdebatten etter 22. juli. Norsk medietidsskrift, 15. oktober 2013.

<https://doi.org/10.18261/ISSN0805-9535-2013-03-03>

Knustad. (2018). How Platform Affects Comments on News Articles A qualitative analysis of comments from a newspaper's comment and Facebook page. (Masteroppgave, Universitetet i Bergen) Bora UiB. <https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/17519/How-Platform-Affects-Comments-on-News-Articles.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

NOU 2022: 9. (2022). En åpen og opplyst offentlig samtale. Ytringsfrihetskommisjonen.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/753af2a75c21435795cd21bc86faeb2d/no/pdfs/nou202220220009000dddpdfs.pdf>

Wright, S. (2006). Government-run online discussion fora: Moderation, censorship and the shadow of control. The British Journal of Politics and International Relations, 8(4), 550–568.

<https://doi.org/10.1111/j.1467-856X.2006.00247.x>

Vedlegg 1: Intervjuer

Harald Birkevold: Intervjuet gjennomført fysisk, onsdag 15.03.23. E-post:

harald.birkevold@schibsted.com

Hege Øygaren: Intervjuet over Teams, torsdag 16.03.23. E-post: Hege.oygaren@nrk.no

Dag Langerød: Intervjuet over Teams, tirsdag 21.03.23. E-post: Dag@united.no

Berit Strøyer Aalborg: Intervjuet over Teams, tirsdag 11.04.23. E-post: berit.aalborg@vl.no

Vedlegg 2: Intervjuguide

Hvem er du, og hvilken rolle har du i din redaksjon?

- Hva har du med kommentarfelt å gjøre?
- Hvor mange lesere har dere innom deres nettside daglig/månedlig/årlig? – Verdidebatt når det begynte?

Hva slags rutiner har dere når det gjelder behandlingen av kommentarfeltene?

- **Spørsmål til United.no:** Kan du fortelle litt om deres historie med kommentarfeltet de siste årene? Mitt inntrykk er at det bare har blitt mer og mer innskrenket, stemmer det og hvorfor?

- Hva mener du er de negative konsekvensene med å stenge/sensurere kommentarfeltet.
- Hva mener du er de positive konsekvensene ved å gjøre det?
- **Spørsmål til United.no:** Hvorfor har dere valgt å vise til et eksternt forum for diskusjoner i kommentarfeltet?
- **Spørsmål til Aftenblad:** Har Schibsted egne regler og praksiser som dere følger når det gjelder moderering/sensurering/stenging av kommentarfeltet?
- Hvilke typer saker er dere ekstra vare og oppmerksomme på når det gjelder kommentarfeltet? Evt hvilke typer saker stenger dere alltid muligheten for å kommentere?
- **Spørsmål til Stavanger Aftenblad:** «Da Stavanger Aftenblad i 2019 vurderte hva de skulle gjøre med avisas kommentarfelt, som var preget av ufine svar og nedlatende karakteristikk, tok de stikkprøver av engasjementet. Av i alt 200 innlegg som var skrevet i løpet av én enkelt dag, var 80 prosent skrevet av de samme 19 personene. Noen få enkeltpersoner sto bak det som kunne se ut som et bredt og intenst engasjement i kommentarfeltene» - Hva gjorde dere etter dette funnet?
- Forhåndsmodererer eller ettermoderer dere kommentarfeltet deres? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Bruker dere innholdsmoderering eller interaktivmoderering? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva gjør dere for at moderering av kommentarfeltet skal være minst mulig subjektivt og basere seg minst mulig på hvilken journalist som er på jobb og moderer akkurat der og da?
- Sletting eller redigering av kommentarer kommer som regel etter en subjektiv vurdering av kommentarene opp mot kommentarfeltets regler. ***Beslutningen kan gjøres mindre subjektiv ved å innføre tydelige og detaljerte retningslinjer for moderatorene, som også brukerne er klar over og har tilgang til, hevdes det av Scott Wright, lektor ved University of Melbourne, school of culture and communication.*** Hvordan stiller dere dere til dette?
- Har du noe tall på hvor mange kommentarer dere får daglig eller månedlig på deres nettside/facebookside?
- Hvor mange av disse kommentarene tar dere vanligvis ned, sånn prosentvis?
- **Spørsmål til NRK:** Direktør for NRK nyheter, Espen Langfeldt Olsen, sa dette til Kampanje etter Konsberg-angrepene i 2021: NRK har som policy om at vi ikke skal bruke begrenset-funksjonen som finnes på Facebook. Hva innebærer dette og har dere fortsatt det?

Hvor viktig anser dere kommentarfeltene for å være?

- Punkt 1.2. i Vær Varsom-plakaten lyder som følger: *Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk.* Hvor mye vektlegger dere akkurat det punktet når det gjelder deres kommentarfelt og modereringen av det?
- Bruker dere debatten i kommentarfeltet til å aktivt se an hva folk mener om en sak, eller f.eks. som inspirasjon til å løfte frem andre sider av en sak?
- Hvor mye føler du at dere ofrer ved å moderere og tidvis stenge deres kommentarfelt?
- Hender det at dere ikke legger ut saker på deres sosiale medie-profiler eller nettsted, i frykt for hva som vil komme i kommentarfeltet? Eller har dere da en klar prioritering på at dere da heller legger ut saken, men fjerner muligheten til å kommentere?
- Hva mener du er de største positive sidene ved kommentarfeltet?
- **Til Vårt Land:** Hva er innebærer deres «verdidebatt»?
- Merket dere noe til synkende lesertall da dere fjernet kommentarfeltet på deres nettside?
- **Til Vårt Land: I intervju med politisk redaktør Harald Birkevold uttalte han følgende:** En annen stor gruppe som jeg mener blir nokså systematisk marginalisert er de konservative religiøse, det gjelder både muslimer og kristne, og da særlig de kristne. Det fører til at de trekker seg tilbake til sine siloer – for de innser at det eneste stedet hvor de kan få sine ytringer på trykk er i Dagen eller Vårt Land. Det er lite av de ytringene i «mainstream media» i Norge i dag. **Hvordan stiller du deg til det?**

Hvordan mener du moderering eller stenging av deres kommentarfelt, påvirker **ytringsfriheten**? *Trekke frem at det er bevist at blant annet lokalpolitikere er innom kommentarfeltene under politiske saker for å se an staa, og benytter seg av disse meningene/argumentene senere for å nå ut til folket. Kan komme i en situasjon hvor ikke alle meninger kommer frem og man hindrer en «gruppe» å komme med sine meninger rundt en situasjon.*

- Er det greit at de som jobber i en redaksjon skal være portvoktere, og bestemme hva som er lov å skrive og ikke?
- Hva mener dere om påstanden om at dette bidrar til en kanselleringskultur, hvor de som har skumle eller «feil» meninger, ender opp med å bli kansellert i det offentlige rom, og heller søker alternative forum hvor de ikke blir sensurert og andre med samme

meninger holder til? *United.no* har jo dessuten laget et eget forum allerede, som ikke er regulert på samme måte.

- Er det en frykt for at dersom dere lar hets og sjikanerende kommentarer bli stående så vil det føre til at færre deltar i debatten, og egentlig virke mot sin hensikt når det gjelder å sørge for ytringsfrihet for alle?
- Frykter dere at hets og sjikane vil være spesielt rettet mot minoriteter, og at det derfor er en større sjanse for at det er minoritetene som ender opp med å ikke få en stemme?
- Er dilemmaet beskrevet ovenfor noe dere møter på ofte? Evt. hvor ofte?
- Et mangfoldig samfunn der mange mener ulike ting er viktig for ytringsfriheten, men det krever at vi har stor toleranse. Mener du at norske medier er i ferd med å miste toleransen ovenfor noen grupper i kommentarfeltet? Hva synes du evt. om det?
- Kommunikasjonsleder i Amnesty, Sindre Stranden Tollefsen, sa i 2019 at «netthets er Norges største ytringsfrihetsproblem [...] Dette blir i sin tur et demokratisk problem» - hva tenker du om den påstanden?
- Har dere noen gang fratatt noen mulighet til å kommentere for dere for alltid eller i en viss periode? I så fall hvorfor?
- Hva må til for at noen skal miste muligheten til å kommentere i deres kommentarfelt over en lang periode?
- Hvor mange er blokkert hos dere?
- Hvordan gjør dere disse vurderingene og er det noe dere bruker lang tid på før dere tar en avgjørelse?
- Denne muligheten til fjerne noen fra å kommentere – hva bidrar det med til ytringsfriheten?
- Hvordan stiller dere dere til påstanden om at det bidrar til mindre ytringsfrihet?
- Noen vil mene at dere bidrar til en kanselleringskultur og scenenekt. Hva mener du om det?
- Fjerner dere kommentarer som helt åpenbart er med på å spre «fake news»?

Om kommentarer på Facebook

- Hva tenker du om at dere er prisgitt Facebooks utvikling og design av kommentarfeltene under deres saker på Facebook?
- Algoritmene på blant annet Facebook fungerer sånn at innlegg med mange kommentarer blir løftet frem og flere får det med seg. Dette er garantert fristende for mange redaksjoner, som ønsker å spre innholdet sitt til flest mulig. Hvis det derimot

blir mange ufine kommentarer under et innlegg, som ikke blir fjernet, kan de risikere å bli felt i PFU, men hvor går grensen for en slik kommentar. En hårfin balansegang mellom det å få innholdet spredt til flest mulig, og ikke bli felt i PFU for en kommentar i kommentarfeltet. Hvordan stiller dere dere til akkurat dette?

- **Spørsmål til Aftenblad:** Når dere nå har valgt å stenge kommentarfeltet under de aller fleste saker på deres nettside, ser dere tegn på at debatten har blitt flyttet over på Facebook og at andelen kommentarer der har økt?

Medieansvarsloven:

- Skjer det at dere tar ned kommentarer fordi dere ikke vet om de er hatefulle eller ikke, og ikke ønsker å ta noen sjanser? – ref medieansvarsloven
- Hvis ja, kunne dette da vært hindret ved at dere hadde satt dere bedre inn i lovverket, eller er det ikke noe å tjene på å ha de kommentarene som uansett er i grenseland? – ref medieansvarsloven
- Har dere vært nødt til å politianmelde noen tidligere?

Avslutningsvis

- Tror du de fleste norske redaksjoner trenger å bry seg med kommentarfelt om 10 år, eller er det historie når vi kommer til 2033?
- Hvorfor røk verdidebatten og ikke kommentarfeltet på Facebook?
- Hvordan ser deres drømmekommentarfelt ut?